

อัตลักษณ์สิ่งเหนือธรรมชาติของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ กรณีศึกษานบ้านสวาย
ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

Identity of Supernatural Beings in the Thai-Khmer Ethnic Group: A Case Study
of the Ban Sawai in Sawai Subdistrict, Mueang District, Surin Province

ยโสธรรา ศิริภาพระภากร¹, สุริยา คลังฤทธิ์² และ จิตติมา มีช้าง³

Yasotharar Siriphapragon¹, Suriya Klangrit² and Titima Mechang³

¹อาจารย์ ดร. รองผู้อำนวยการสำนักงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์แห่งที่ 2

วัดป่าโยธาประสิทธิ์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

²นักวิจัยอิสระ บ้านศาลาสამัคคี อำเภอเมืองสังขะ จังหวัดสุรินทร์

³ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว

Professor Dr. Deputy Director of Surin Provincial Dhamma Practice Office No.2

Wat Pa Yotha Prasit Mueang Surin District Surin Province

วันที่รับบทความ 21 กันยายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ 21 มีนาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ 23 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ(Abstract)

การศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อ
สายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีกลุ่ม
ประชากรศึกษา ได้แก่ผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในประเด็นการศึกษา คือ นักวิชาการด้าน
ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้ร่วมในพิธีกรรม ผู้มีประสบการณ์ จำนวน 11 คน มีกระบวนการ
เก็บข้อมูล คือ 2 แบบ ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสนทนากลุ่ม และนำผลมาพรรณนาวิเคราะห์ผล
การศึกษาพบว่า อัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ชุมชนบ้านสวาย ตำบล
สวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาบริบทพื้นที่ปรากฏมีความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี วิถีชีวิต
เครื่องนุ่งห่ม ที่เป็นตัวบ่งบอกถึงชุมชนและเป็นระบบโครงสร้างสัมพันธ์ถึงระบบด้านความเชื่อที่มีต่อ (1) อัต
ลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและวิถีชีวิต (2) ความเชื่อต่อดวงวิญญาณ (3) ความเชื่อไสยศาสตร์ (4)
ความเชื่อที่มีต่อเครื่องรางของขลัง (5) ปรีชาญาณหรือ ดวงวิญญาณที่ประจำตามทุ่งนาและมีบทบาท
ด้าน การเกษตร และผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, ชาวไทยเชื้อสายเขมร , สิ่งเหนือธรรมชาติ, บ้านสวาย, สุรินทร์

Abstract

This qualitative study delves into the cultural identity and beliefs of the Thai-Khmer ethnic group in Surin Province, with a specific focus on their perspectives concerning supernatural entities. The research was conducted within the Ban Sawai community, located in the Mueang District of Surin Province. Key informants for this study consisted of 11 individuals, and data collection methods included in-depth interviews and group discussions. The study's findings unveil a diverse tapestry of beliefs, rituals, traditions, ways of life, and distinctive attire within the Ban Sawai community. These cultural elements not only serve as markers of the community's identity but also form an intricate structural system closely intertwined with their belief systems. The research explores various aspects, such as the cultural identity of the Thai-Khmer ethnic group, their interactions with spirits, superstitious beliefs, the significance of talismans, and the role of Priyaphumsarae – spirits believed to inhabit rice fields and influence agricultural practices and products. This investigation provides valuable insights into the cultural and spiritual dimensions of the Thai-Khmer community in Surin Province.

Keywords: identity, Thai-Khmer people, supernatural being, Sawai, Surin Province

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีกลุ่มชนหลายกลุ่มที่อยู่ร่วมกันโดยแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมซึ่งจะเห็นได้ในเรื่องของวิถีชีวิต (Folkway) ประกอบด้วยประเพณีต่าง ๆ ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน และความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธิที่มีลักษณะเฉพาะ วัฒนธรรมสามารถใช้เป็นตัวกำหนดในการแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ ได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะในประเทศไทยจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์มอญ ไทยลื้อ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยกูย ทั้งนี้ในแต่ละภาคก็มีกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย (ประทีป แชรรัมย์. 2535 : 1-2) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ของประเทศไทยเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “เขมรสูง” อาศัยอยู่มากในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 3 จังหวัดนี้ มีพื้นที่บางส่วนติดต่อชายแดนกับประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาเขมรกระจัดกระจายอยู่อีกหลายจังหวัด เช่น ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด นครราชสีมา ยโสธร ซึ่งเกิดจากการอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยไปทำมาหากินเป็นส่วนใหญ่ ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มของตนเองโดยเฉพาะในด้านความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง การเสกเป่ายาสั่ง และการประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีกรรมเข้าทรง (มะมั่วต) อันเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อของกลุ่มชาวไทยเขมรซึ่งพิธีกรรมนี้เป็นพิธีกรรมการรักษาผู้เจ็บป่วย อันเป็นการรักษาตามฐานคติแบบพื้นบ้านที่มีการผสมผสานในเรื่องวิญญาณอำนาจเหนือธรรมชาติและเรื่องไสยศาสตร์ด้วย ด้วยวิธีการเข้าทรงใน

ขั้นตอนจะมีการรดน้ำมนต์ การรักษาด้วยคาถาอาคมและยาพื้นบ้านโดยหมอชาวบ้านที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ อำนาจเหนือธรรมชาติได้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณมนุษย์สมัยนั้นมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย พึ่งพิงอาศัยและเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่เป็นแม่น้ำ ภูเขา ทะเล และป่าไม้ซึ่งส่งผลให้มนุษย์มีความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก (พระมหาวิระ สุขแสง. 2550) ด้วยเหตุนี้เองในสมัยโบราณมนุษย์จึงนับถือธรรมชาติ เช่น ภูเขา จอมปลวก ต้นไม้ใหญ่โดยยึดถือเป็นที่พักพิง (คณะกรรมการกองตำรา. 2527) ในระยะต่อมามนุษย์มีความเชื่อว่าทั้งคนและสิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตย่อมมีสิ่งที่ไม่เห็นรูปร่างสิ่งอยู่มนุษย์เรียกสิ่งนี้ว่า ผี หรือ วิญญาณ (พระมหาวิระ สุขแสง. 2550) นอกจากนั้นมนุษย์ยังมีความเชื่ออีกว่ามีวิญญาณอีกประเภทหนึ่งที่มีฤทธิ์อำนาจเหนือกว่าภูตผีกว่าวิญญาณทั่ว ๆ ไปสามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้เรียกว่า เทวดา เมื่อมีความเชื่อเช่นนี้มนุษย์จึงต้องเอาใจภูตผีวิญญาณและเทวดา จึงต้องหาสิ่งที่ยูนิควินญาณเหล่านั้นชอบ แล้วนำไปเช่นสังเวยหรือเมื่อต้องการประสบผลสำเร็จตามที่ได้ต้องการก็จะนำอาหารและข้าวของต่าง ๆ ที่ตนได้บนบานไว้ขึ้นไปแก้บน นี่จึงนับได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการประกอบพิธีกรรมตามฐานคติความเชื่อดังที่ได้กล่าวมา การนับถือภูตผีวิญญาณและเทวดาของชาวชนบทในสังคมไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนถือเป็นระบบความเชื่อหนึ่งที่หยั่งรากไว้อย่างเหนียวแน่นในสังคมที่แสดงออกถึงความเคารพ ความอ่อนน้อมที่ตนมีต่อภูตผีวิญญาณและเทวดา โดยเฉพาะในสังคมของชาวไทยที่อาศัย อยู่ในเขตอีสานตอนใต้บริเวณแนวพรมแดนไทยกัมพูชา ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ พิธีกรรมความเชื่อหนึ่งของชาวไทยเขมรในบริเวณนี้ผสมกลมกลืนและถือปฏิบัติเหมือนกันและมีการสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย

ผู้ศึกษาได้พบเห็นอัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ กรณีศึกษาชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรได้อาศัยอยู่ซึ่งได้มีความการรักษาอัตลักษณ์ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเอาไว้และมีการรักษา อนุรักษ์ สืบสาน สืบทอดเอาไว้ และมีอุปกรณ์เครื่องใช้โบราณ ของชาติพันธุ์ไทยเขมรสุรินทร์ได้เคยใช้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. พื้นที่ ในการศึกษานี้จะเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

2. เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่

- 2.1 เป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อที่เข้มแข็งและยังมีการปฏิบัติต่อความเชื่อนั้นอยู่จนถึงปัจจุบัน
- 2.2 เป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่ยังรักษา สืบทอด ดูแล เอาไว้อยู่
- 2.3 เป็นพื้นที่ที่มีประชากรชุมชนจำนวนมาก

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการทำการศึกษาดังแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เมื่อได้รวบรวมข้อมูลทุกส่วนแล้วผู้ศึกษาได้ทำการดำเนินการ ดังนี้

- 3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ทดุษฎีภูมิ หนังสือ ตำรา วิจัย บทความทางวิชาการ
- 3.2 นำเสนอข้อมูลที่ได้ มาศึกษาวิเคราะห์เรื่องศึกษา อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ พิธีกรรม สิ่งปรากฏอยู่ในชุมชน ของชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์
- 3.3 สรุป และนำเสนอข้อมูล

วิธีดำเนินการศึกษา (Research Methods)

การศึกษา อัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ กรณีศึกษา ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายเขมร สุรินทร์ ที่ปรากฏมีความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี วิถีชีวิต เครื่องนุ่งห่ม เพื่อวิเคราะห์คุณค่าต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสำรวจเอกสาร เป็นขั้นตอนการสำรวจเอกสาร ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องบทความทางวิชาการ เพื่อวางกรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษา

2. สัมภาษณ์ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษา มีดังนี้ โดยแบ่งลำดับการสัมภาษณ์ (1) ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน (2) พระสงฆ์วัดแสงบูรพา และ พระสงฆ์วัดตาตอมจอมสวาย ตำบลสวาย เมืองเมือง จังหวัดสุรินทร์ 5 รูป (3) ผู้เฒ่าที่อาศัยในชุมชนบ้านสวาย 2 คน (6) ผู้นำชุมชนบ้านสวาย 1 คน รวมทั้งสิ้น 11 รูป/คน

3. การสร้างเครื่องมือในการศึกษา เครื่องมือการศึกษาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 แบบ ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลหลัก เช่น ความเชื่อ ที่มาของความเชื่อ ตลอดจนพิธีกรรมและขั้นตอนในการประกอบพิธี ข้อห้ามการกระทำ สิ่งที่ควรกระทำ เครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรม ความสำคัญของพิธีกรรม คติธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรม หรือระหว่างประกอบพิธีกรรม และข้อห้าม ขออนุญาต เป็นต้น ซึ่งเป็นการเข้าสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในงานการศึกษา (2) แบบสนทนากลุ่ม ใช้การสนทนากลุ่มในการแสดงทัศนะความคิด ความเชื่อและเหตุผลและคติธรรมคำสอนที่ปรากฏในอัตลักษณ์ตามประเด็นที่ศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาโดยติดต่อประสานงานกับสถานชุมชน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำการศึกษา เมื่อได้รับอนุญาตเรียบร้อยแล้ว จึงได้ดำเนินการโดยใช้แบบบันทึกสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บรวบรวมข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง อัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

2. ทำให้เกิดความเข้าใจในอัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3. ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในด้าน อัตลักษณ์กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ ชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ความหมายของอัตลักษณ์

“อัตลักษณ์” (Identity) คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่น ๆ พูดย่างง่าย ๆ คือ ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ “อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า อุตฺต + ลักษณะ โดยที่ “อุตฺต” มีความหมายว่า ตัวตน, ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว หากมองเพียงแค่ว่า “อัตลักษณ์” จึงเหมาะจะ นำมาใช้หมายถึงลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากกว่า “อัตลักษณ์” ไม่มีบันทึกไว้ในพจนานุกรมแต่มีตำราหลายเล่มให้ความหมายคำว่า “อัตลักษณ์” ไว้ว่า คุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็น ตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ซึ่งมี คุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่นๆแต่มีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการได้ (โชติกา ศรีประเสริฐ. 2554)

แต่หลายครั้งเรามักสับสนกับคำว่า “เอกลักษณ์” และ “อัตลักษณ์” นั้นมีความแตกต่างกันหรือเหมือนกันหรือไม่อย่างไรซึ่งจริงแล้วสองคำนี้มีการสะกดคล้ายคลึงกันแต่มีความหมายไม่เหมือนกันและยังมีความหมายทับซ้อนกันอยู่ “เอกลักษณ์” มีคำว่า “เอก” ซึ่งหมายถึง หนึ่งเดียว จึงน่าจะหมายความว่าลักษณะหนึ่งเดียว (ของหลายๆ สิ่ง) หรือลักษณะที่ของหลายๆ สิ่งมีร่วมกัน ซึ่งเป็นความหมายแรกตามพจนานุกรม คำว่า “เอกลักษณ์” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่าลักษณะที่เหมือนกันหรือมีวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ชุมชนนั้นมีเอกลักษณ์อยู่ที่การทอดผ้าลายน้ำไหลหมายความว่า คนในชุมชนนั้นมีอาชีพทอดผ้าลายน้ำไหลเหมือนกันหมด

โดยส่วนใหญ่คนทั่วไปยังนิยมใช้คำว่า “เอกลักษณ์” ใน ความหมายว่าลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใครอย่างกว้างขวางส่วนคำว่า “อัตลักษณ์” นั้นมักจะใช้ในวงแคบๆ เช่นแวดวงวิชาการเท่านั้นและบางครั้งก็ใช้แบบมีความหมายโดยนัย (แฝง) ดังนั้น “เอกลักษณ์” เป็นสิ่งตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อีก ส่วน “อัตลักษณ์” สามารถเปลี่ยนแปลงได้ มีหลายสิ่งตามความจริงที่ปรากฏต้องดูหลายๆด้านหลายๆ มิติของสิ่งนั้นประกอบกัน ในฐานภูมิวัฒนธรรมสังคมกล่าวโดยสรุปคำว่า เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะ เฉพาะตัวหรือลักษณะที่แสดงความเป็นอย่างเดียวกันของคนในสังคมซึ่งแตกต่างจากลักษณะร่วมของคนในสังคมอื่น ๆ ส่วนเป็นเอกเป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น

คำว่าอัตลักษณ์ หมายถึง ความเป็นตัวตนที่แตกต่างจากสิ่งอื่นใดสามารถบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคมชุมชน หรือ ประเทศนั้น ๆ ได้ เช่น เชื้อ ชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และ ศาสนา และข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากสองคำนี้คือ “เอกลักษณ์” เป็นสิ่งตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ส่วน “อัตลักษณ์” นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ฮอลล์และดูเกย์ (Hall, S., & Du Gay : 1996) อธิบายลักษณะของอัตลักษณ์ว่า ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่ก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลา

ใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งถูกประกอบสร้างทางสังคม (Social Construct) และไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัวหากแต่เป็นวงจรซึ่งมีผู้เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) อัตลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (Creating Meanings) ผ่านทางระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา อัตลักษณ์เป็นเรื่องที่มีส่วนร่วมกันอยู่ หลายประการ เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลา (วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์) อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความ มีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจังในฐานะพหุวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและวิถีชีวิต

ผู้ได้ศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ดังนี้ คำว่า “ชาติพันธุ์” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน สุวิไล เปรมศรีรัตน์ กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ethnic Groups บางครั้งคนไทยใช้ว่า “เชื้อชาติ” หรือ “กลุ่มชน” กลุ่มชาติพันธุ์หมายถึงกลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษ ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือ แบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน และประการสำคัญมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน สอดคล้องกับ อมรา พงศาพิชญ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชาติพันธุ์” ว่าเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น คนไทย คนพม่า คนจีน คนลาว (อมรา พงศาพิชญ์, 2541) เป็นต้นคำว่ากลุ่มชาติพันธุ์ บางครั้งคนไทยใช้คำว่าเชื้อชาติในภาษาพูดทั่ว ๆ ไป คือกลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันและภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน ปัจจัยสำคัญในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ความสำนึกของคนในกลุ่มนั้นมีชาติพันธุ์ใดก็ตาม ปัจจัยทางด้านภาษาอย่างเดียวไม่สามารถกำหนดชาติพันธุ์ได้ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญกว่าในกลุ่มชาวไทยเขมรก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการอยู่กันเป็นกลุ่ม มีระบบการอาศัยกันแบบเครือญาติ มีภาษา การแต่งกาย เครื่องนุ่งห่ม และความเชื่อในพิธีกรรมเดียวกัน จะสังเกตเห็นในหมู่กลุ่มชาวไทยเขมรเมื่อจะมีพิธีกรรมใดก็ตามจะมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ ที่เป็นแบบฉบับ และจะให้ความเคารพนับถือมากอาทิเช่นผีบรรพบุรุษ และอำนาจเหนือธรรมชาติ และเวทมนต์อาคมคาถา เป็นต้น

อัตลักษณ์ทางความเชื่อ

ความเชื่อสามารถให้ความหมายถึง การยอมรับนับถือในหลักการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือในคำสอนหรือในบุคคลหรือการยึดถือในสิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือมนุษย์หรือธรรมชาติของบุคคลกลุ่มชนหรือสังคม เช่น คนไทยมีความเชื่อใน พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ชาวไทยเขมรมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

ผีวิทยญาณ ความเชื่อ หมายถึง ทศนคติในการ ที่จะยอมรับและยึดถือสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็น โดยไม่ต้องการเหตุผล มาอธิบายและไม่จำเป็นว่าสิ่งที่เชื่อนั้นจะมีหลักฐานหรือไม่มีหลักฐานเป็นการยอมรับต่อพลังอำนาจเหนือ ธรรมชาติที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง ความเชื่อจึงหมายถึง สิ่งที่เกิดจากความหวาดกลัวภัยธรรมชาติระยะแรกๆ ของมนุษย์ต่อมา ก็มีความหวาดกลัวเรื่องวิทยญาณของ บรรพบุรุษและผู้กล่าวหาในชุมชนของตนที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อเกิดความหวาดกลัวในสิ่งเหนือธรรมชาติจึงต้อง มีการบวงสรวงเช่นไหว้บูชา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังยึดถืออยู่คือเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่คนในชุมชนนั้นยึดถืออยู่ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2542)

สรุปความเชื่อในที่นี้คือการที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีความเชื่อและมีการยอมรับนับถือในหลักการ บูชาตามวิถีความเชื่อแบบดั้งเดิม และปฏิบัติตามคำสอนที่มีอยู่ในความเชื่อและพิธีกรรมในอำนาจเหนือ ธรรมชาติโดยไม่ต้องการอธิบาย เป็นการยอมรับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ผีวิทยญาณบรรพบุรุษ เมื่อมีความ เชื่อแล้ว พิธีกรรมย่อมเกิดขึ้นตามมาเพื่อให้ครอบครัวประกอบแห่งการบูชา

ความเชื่อต่อดวงวิทยญาณ

อารักษ์ มีความหมายเช่น รุกขเทวดา เจ้าทุ่ง เจ้าท่า เจ้าป่า เจ้าเขา พระภูมิเจ้าที่ และผีประจำ เมือง ซึ่งวิทยญาณเหล่านี้มีความเชื่อว่าเป็นผู้ดูแลในสถานที่ต่างๆหรือมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่นั้นมานานและ ยังไม่ไปจากที่นั้นยังคงดูแลรักษาอยู่ เป็นต้น ซึ่งมีการนับถือมาตั้งแต่อดีตบรรพกาลแม้แต่ในสมัยสุโขทัยยังมี จารึกกล่าวไว้ในจารึกสุโขทัยกล่าวถึงผีที่เป็นเทวดาอารักษ์ว่า “เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยนี้ มีภูมิจักรพรรดิอยู่ มีสรีดถงค์ มีป่าพรวัว ป่าลาบ มีป่าม่วง ป่าขาม มีน้ำโคก มีพระชะพุง ผี เทพยดา ในเข้านั้นเป็นใหญ่ กว่าผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้วไหว้ผีพลูกลูก เมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดี ผีไหว้บดี พลับถูก ผีในเขายัง บ่อคุ้มบ่อเกรง เมืองนี้หาย” อารักษ์คือ ผีหรือเทวดาที่ดูแลรักษาเมืองตั้งแต่บรรพกาลแม้ปัจจุบันก็ยังมีการ เช่นไหว้ บวงสรวง แก่ดวงวิทยญาณด้วยมีความเชื่อว่าวิทยญาณเหล่านี้สามารถให้คุณและให้โทษได้ ความเชื่อใน เทวดาอารักษ์นี้เป็นความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ให้ความเชื่อถือและความเคารพต่อต้นไม้นี้ใหญ่ ต่อสถานที่สำคัญเก่าแก่ ที่ยังมีปรากฏในปัจจุบันนี้

ตีวดา ความเชื่อเรื่องผีฟ้า สำหรับสังคม ชุมชน ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรสุรินทร์ เขมร จะเชื่อ ว่า “ผีฟ้า” คือผีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเหนือผีอื่นๆ โดยบริเวณที่อยู่ตามเทือกเขาสูง บริเวณต้นน้ำและอยู่ไกลสุดขอบ ฟ้าดังปรากฏในพงศาวดารเมืองแฉ่ง (ตีวดา) ที่เล่าถึงเทวดาเป็นผู้สร้างโลกและกำเนิดมนุษย์ที่เกิดจากน้ำเต้าลูก เดียวกัน และต่อมามนุษย์ก็กระจายเผ่าพันธุ์ ซึ่งเทวดาจะส่งผู้ปกครองลงมาดูแลมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างมี ความสุข ดังนั้น “ตีวดา” คือผีที่อยู่บนฟ้าเป็นทั้ง “ผี” เป็นทั้ง “ฟ้า” โดยใช้การรวมคำว่า “ผีฟ้า” ดังนั้น ความเชื่อเรื่อง “ตีวดา”

อธิบายภาพ: หลักบ้าน เทวดาอารักษ์ของชุมชนบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัด
สุรินทร์ : ยโสธรา ศิริภาพระภากร

เป็นระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติบนท้องฟ้าที่มีหิทธานุภาพที่มนุษย์ต้องสยบกราบไหว้บวงสรวงบูชา อ่อนวอน (ศิริพร สุขเมธรัตน์. 2553) เป็นความเชื่อของกลุ่มชนในระดับชนชาติที่มีขอบเขตการแพร่กระจายในภูมิภาค ดังนั้น “ผีฟ้า” จึงไม่ใช่ผีที่ทำร้ายหลอกหลอนผู้คนแต่เป็นผีที่ “ให้คุณและให้โทษ” ในลักษณะ “พิชิตคนพาลอภิบาลคนดี” สำหรับความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรนั้น จะไม่เรียกว่า “ผีฟ้าพญาแถน” แต่จะใช้คำว่า ตีว-ดา (เทวดา หรือเทพ) แทนโดยจะบูชาบวงสรวงในฐานะเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจอิทธิฤทธิ์ที่จะดลบันดาลสิ่งที่คุ้มครองปกป้องรักษาให้ได้รับความปลอดภัยร่มเย็นเป็นสุข

จากการวิเคราะห์ ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจะมีความเชื่อถือในเทพเจ้า หรือ เทวดาอารักษ์มาก การเดินทางไปไกล การพักแรมตามที่ต่างๆ หรือในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจะมีการบอกกล่าว ด้วยการจุดธูป เทียน ดอกไม้ เพื่อขอความปลอดภัย ความเจริญงอกงาม ความอุดมสมบูรณ์และความประสพโชคกลางเป็นต้น โดยวัฒนธรรมชาวไทยเขมรนี้จะมีการบอกกล่าวอยู่ตลอดเวลาเมื่อยามที่จะกระทำการใดๆก็ตามนี้จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ชนกลุ่มนี้ได้ให้ความนับถือ เชื่อถือ และยังมีการปฏิบัติเช่นนี้อยู่ในปัจจุบันนี้

ความเชื่อไสยศาสตร์

คาถาอาคม ความเชื่อของคนไทยโบราณที่เราเคยได้ยินมาตั้งแต่สมัยก่อน พอมาในยุคปัจจุบันแม้จะไม่มี ความเชื่อกันมาเหมือนสมัยก่อนพระคาถาหรือคาถา เป็นวิชาอาคมที่ใช้ให้มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยมี “คาถา” เป็นองค์ภาวนาเพื่อสร้างกระแสนิจ แพร่หลายเป็นอย่างมากเมื่อครั้งสมัยพุทธกาลพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ก่อนที่จะเกิดการสังคายนาพระพุทธศาสนา ครั้งที่ 3 (ตติยสังคายนา) และต่อมาศาสนาพุทธกับพราหมณ์ในอินเดียได้ผสมผสานกันมา จนเกิดมีลัทธิ พุทธตันตระ (ลัทธิพุทธศาสนานี้เกี่ยวกับการใช้คาถา-อาคมพระคาถา) เกิดขึ้น อีกลัทธิหนึ่งศาสนาพราหมณ์ในขณะนั้น มีความมั่นคงเลื่อมใสในลัทธิไสยศาสตร์มาก มีการใช้เวทมนตร์ “คาถา” เป่าพ่นปลุกเสกและลงเลขยันต์ ประกอบ อาถรรพ์ต่าง ๆ แม้ในทางพระพุทธศาสนาก็เชื่อว่า จะปฏิเสธเสียทีเดียว เพราะพระพุทธศาสนาเองก็ยังมีคุณอัศจรรย์ ที่จัดเป็น ปาฏิหาริย์ไว้ 2 อย่าง คือ

1. อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนที่เป็นอัครจริย
2. อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์ที่เป็นอัครจริย

การใช้เวทมนตร์คาถานั้น ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ก็อยู่ที่ดวงจิตสำรวมเป็นสมาธิ และสมาธินี้ท่านจัดบนฐาน แห่งวิปัสสนาญาณถึงแม้หากว่าบุรุษเราจะบรรลุได้อย่างสูงไม่เกินฉันทสมาบัติก็ตามกระนั้นก็สามารถที่จะแสดงอิทธิฤทธิ์ ได้ตามภูมิของตน เช่น พระเวทที่ตัดหนแรกที่เราได้รู้ประมาณ เธอก็ยังสามารถบิดเบียน แปลงกายกระทำอวดให้ชาวศรัทธามารหลงใหลเลื่อมใสได้เพื่อผลในทางอิทธิปาฏิหาริย์ที่ตนมุ่งหวังปรารถนา พระคาถาและการทำสมาธิแบบนี้ ได้แพร่หลายมากขึ้น ได้เกิดมีคณาจารย์มุ่งสั่งสอนเวทมนตร์กัน และได้ดัดแปลงแก้ไขวิธีการทางไสยศาสตร์ ของพราหมณ์มาใช้ โดยคัดตัดตอนเอาเนื้ออมต์ของพราหมณ์นั้นออกเสีย บรรจุพระพุทธรูปแทรกเข้าไปแทน เพราะมาคิดเห็นกันว่ามนต์พราหมณ์ยังเรื่องอานาภาพถึงอย่างนี้ ถ้าหากว่า เป็นพุทธรูป คงจะยิ่งกว่าเป็นแน่ ฉะนั้นในการใช้เวทมนตร์คาถาที่พวกเราพุทธศาสนิกชนปฏิบัติกันทุกวันนี้ จึงล้วนแล้วแต่เป็นพระพุทธรูปที่ท่าน โบราณจารย์ดัดแปลง แก้ไขเลียนแบบอย่างวิธีทางลัทธิไสยศาสตร์เดิมมาเท่านั้นหาใช้เป็นลัทธิไสยศาสตร์ ของพราหมณ์ดังที่บางท่านเข้าใจกันไม่

ความหมายของคาถา และ เวทมนตร์คาถา

ความหมายของคำว่า “คาถา” พระคาถา และวิชาอาคมในความหมายของคนปัจจุบัน คือการใช้คาถาให้มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยการภาวนาเพื่อสร้างกระแสจิต บทคาถาต่างๆ ทั้ง คาถาชินบัญชร คาถาทางเมตตามหานิยม คาถาทางคงกระพันชาตรี คาถาแคล้วคลาด คาถาแผ่ส่วนกุศล คาถาแผ่เมตตา คาถากันของไม่ดี หัวใจพระคาถาต่างๆ คาถาบูชาเทพเจ้า คาถาบูชาพระพุทธรูปต่างๆ ซึ่งคาถาต่างๆ เป็นคาถาที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ สมัยก่อนคนจะใช้คาถาต่างๆ ได้สัมผัสถึงลึกลับมากเนื่องจากมีความเชื่อความศรัทธาและสัจจะเป็นสำคัญ ส่วนการท่องหรือตัวอักษรอักขระการออกเสียงต่างๆ อาจจะมีแตกต่างกันไปบ้าง ส่วนสำคัญอยู่ที่ความมั่นใจและตั้งมั่นมากกว่า ยกตัวอย่างง่ายๆ แค่ว่าบทสวดมนต์ต่างๆ การออกเสียงในส่วนของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน ก็ต่างกันแล้ว แต่ทำไมถึงมีความศักดิ์สิทธิ์เหมือนกันละ ก็เพราะความตั้งมั่น ไม่สงสัยในครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนมานั่นเองเวทมนตร์คาถาใดๆ ก็ตามถ้าหากว่าเราจะต้องท่องให้จำได้ ก็จะต้องทำให้บริสุทธิ์ อาบน้ำชำระล้างสิ่งโสโครกให้สะอาดเสียก่อน แล้วก็นำดอกไม้ธูปเทียนบูชาพระ แล้วก็ระลึกเป็นการขอพรบารมีให้ท่องได้ง่ายจำได้แม่นยำ แล้วก็กราบตำรา 3 ครั้ง ต่อจากนั้นก็เปิดขึ้นมาท่องจำ หนังสือมนต์อย่าเหยียบอย่าข้าม อย่างนั่งทับหรือนอนทับ ขณะท่องอย่านอนหลับให้หนังสือทับคาถา จะทำให้ปัญญาเสื่อม

เรื่อง ไสยศาสตร์

เป็นพวกอาถรรพ์เวทย์ เช่น คุณไสยต่าง ๆ การเสกของเข้าท้อง เสกต่อ เสกแตน เสกควายธนู การบูชายัญ การทำคุณไสยต่างๆ เสน่ห์ยาแฝด ดินปาข้า ไสยเวท สายนี้เป็นการสั่งสมกันมายาวนานไม่ใช่พระพุทธรูปศาสนาแน่นอน ถ้าเราไม่มีวิบากกรรมใครก็ไม่สามารถทำอะไรเราได้

ทางไสยเวท คือ พลังมืดไม่ใช่พระพุทธรูปศาสนา ย่อมส่งผลร้ายทั้งผู้กระทำและผู้ถูกระทำ ตลอดจนเป็นเรื่องของวิบากกรรมที่จะต้องพบเจอ ในฐานะชาวพุทธสิ่งเรานี้เราต้องหนีให้ไกลห่าง เราต้องมีศีลเพื่อเป็นเกราะป้องกันตัวเราถ้าเราไม่ผิดศีลเขาก็ส่งอะไรมาทำร้ายเราไม่ได้

ความเชื่อที่มีต่อเครื่องรางของขลัง

เครื่องรางของขลังนับเป็นสิ่งที่มีความสนใจ มาเป็นเวลานาน เหตุเพราะมีเรื่องราวของความเชื่อที่มีการกล่าวขานต่อกันมาถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ในทางเมตตามหานิยม การเสริมกิจกรรมการค้าต่าง ๆ และความคงกระพันชาตรี ซึ่งปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุอย่างไร

เรื่องของความเชื่อเรื่องเครื่องรางก็ยังคงมีอยู่ เรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังหรือสิ่งที่ลึกลับที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่านี้ ยังคงเป็นที่นิยมของคนในสังคมเสมอ เพราะต่างคนก็ต้องการครอบครองไว้เพื่อป้องกันภัย หรือ มีไว้เพื่อเป็นเมตตามหานิยม เกือบทุกสาขาอาชีพมักจะเห็นผู้ที่บูชาเหมือนเป็นการสร้างกำลังใจ ช่วยเสริมดวงให้ดีขึ้นความศรัทธาที่ว่าด้วยวิทยาคมนี้ อาจจะมีบางคนร้องว่าเป็นเรื่องมง่าย ก็แล้วแต่นานาจิตตัง แต่เรื่องแบบนี้ถ้าไม่เชื่อก็ไม่ควรไปลบหลู่เพราะว่าเรื่องของคาถาอาคม เป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ บางคนที่เคยประสบพบเจอมากับตัวก็มี

ปรียะภูมิสระแร่

ชาวไทยเชื้อสายเขมร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในประเทศไทย ที่มีความสัมพันธ์กับชนชาติไทย และประเทศไทยมาช้านาน โดยแบ่งชาวไทยเชื้อสายเขมรออกเป็นสองกลุ่มใหญ่คือ ชาวเขมรบน หรือเขมรสูง [4] ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือที่เรียกว่า อีสานใต้ โดยเชื่อว่าอพยพเข้ามาในดินแดนไทยในช่วง พ.ศ. 2324-2325 และกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนจากประเทศกัมพูชาในสมัยอดีตซึ่งปัจจุบันกลุ่มหลังนี้จะกลมกลืนไปกับชาวไทยในปัจจุบันไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแรงงานชาวกัมพูชาอพยพ และชาวกัมพูชาอพยพซึ่งอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยในภาวะสงคราม โดยบางส่วนได้อพยพกลับภูมิลำเนาเดิม ขณะที่บางส่วนยังคงปักหลักอยู่ในดินแดนไทยต่อไป

ปรียะภูมิสระแร่ ตามความหมาย แปลว่า ปรียะ หมายถึง พระ ภูมิ ที่ตั้ง สระ หมายถึง นา แปลโดยรวม ให้ความหมายคือ พระภูมิเจ้าที่รักษานา ไร่ หรือที่ทำการเกษตร เป็นต้น กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์มักให้ความสำคัญมากกับการ เช่น ไหว้ บูชา และให้ความเคารพ เนื่องด้วยระบบการพึ่งพาของมนุษย์ที่ต้องการน้ำ เพื่อทำการเกษตร และความคุ้มครอง อุดมสมบูรณ์ (ยโสธรา ศิริภาพระภากร. 2560) เป็นต้น

อธิบายภาพ : ศาลปูตา พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมบูชาดวงวิญญาณที่เชื่อว่า เป็นผู้คุ้มครองชุมชน
ที่มาภาพ : ยโสธารา ศิริภาพระภากร

ด้านพิธีกรรม มักใช้ช่วงเวลาก่อนการลงทำการเกษตร ช่วงเดือน 6 มักทำพิธีกรรมช่วง 6 ค่ำ เดือน 6 หรือ 9 ค่ำ เดือน 6 หรือ 1 ค่ำ เดือน 6 ตามและชุมชนกำหนดเวลาว่าจะเอาวันใด ช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ ช่วงเช้ามักใช้เวลา 06.00 -09.00น เป็นเวลาในการประกอบพิธีกรรม ในช่วงทำการเกษตรเสร็จได้ผลผลิตทางการเกษตร มักใช้เวลาในการบูชา ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และใช้ช่วงเช้าในการประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

ผลการศึกษา (Research Results)

วัฒนธรรมสามารถใช้เป็นตัวกำหนดในการแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ๆ ได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะในประเทศไทยจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์มอญ ไทยลื้อ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยกวย ทั้งนี้ในแต่ละภาคก็มีกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ของประเทศไทยเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “เขมรสูง” อาศัยอยู่มากในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 3 จังหวัดนี้ มีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับชายแดนกับประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้พูดภาษาเขมรกระจัดกระจายอยู่อีกหลายจังหวัด ความเชื่อในที่นี้คือการที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีความเชื่อและมีการยอมรับนับถือในหลักการบูชาตามวิถีความเชื่อแบบดั้งเดิม และปฏิบัติตามคำสอนที่มีอยู่ในความเชื่อและ

พิธีกรรมในอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยไม่ต้องการอธิบาย เป็นการยอมรับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ศิ
วิญญานบรรพบุรุษ เมื่อมีความเชื่อแล้ว พิธีกรรมย่อมเกิดขึ้นตามมาเพื่อให้ครอบครัวประกอบแห่งการบูชาใน
ความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ อำนาจเหนือธรรมชาติได้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณมนุษย์สมัยนั้นมีวิถีชีวิตความ
เป็นอยู่ที่เรียบง่าย พึ่งพิงอาศัยและเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่เป็นแม่น้ำ ภูเขา ทะเล และป่าไม้ซึ่งส่งผลให้มนุษย์มี
ความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เองในสมัยโบราณมนุษย์จึงนับถือธรรมชาติ เช่น ภูเขา จอม
ปลวก ต้นไม้ใหญ่โดยยึดถือเป็นสิ่งพึ่ง ในระยะต่อมามนุษย์มีความเชื่อว่าทั้งคนและสิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต
หรือไม่มีชีวิตย่อมมีสิ่งที่ย่อมไม่เห็นรูปร่างสิ่งอยู่มนุษย์เรียกสิ่งนี้ว่า ศิวิญญาน นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความเชื่ออีก
ว่ามีวิญญานอีกประเภทหนึ่งที่มีฤทธิ์อำนาจเหนือกว่าภูตผีกว่าวิญญานทั่วไปสามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆได้
เรียกว่า เทวดา เมื่อมีความเชื่อเช่นนั้นมนุษย์จึงต้องเอาใจภูตผีวิญญานและเทวดา เป็นระบบความเชื่อที่
เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติบนท้องฟ้าที่มีมหิทธานุภาพที่มนุษย์ต้องสยบกราบไหว้บวงสรวงบูชา อ่อนน้อม เป็น
ความเชื่อของกลุ่มชนในระดับชนชาติที่มีขอบเขตการแพร่กระจายในภูมิภาค ดังนั้น “ผีฟ้า” จึงไม่ใช่ผีที่ทำร้าย
หลอกหลอนผู้คนแต่เป็นผีที่ “ให้คุณและให้โทษ” ในลักษณะ “พิชิตคนพาลอภิบาลคนดี” สำหรับความเชื่อ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรนั้น จะไม่เรียกว่า “ผีฟ้าพญาแถน” แต่จะใช้คำว่า ติว – ดา (เทวดา หรือเทพ) แทน
โดยจะบูชาบวงสรวงในฐานะเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจอิทธิฤทธิ์ที่จะดลบันดาลสิ่งที่คุ้มครองปกป้องรักษาให้
ได้รับความปลอดภัยที่ร่มเย็นเป็นสุข จากการวิเคราะห์ ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจะมีความเชื่อถือในเทพเจ้า
หรือ เทวดาอารักษ์มาก การเดินทางไปทั่วโลก การพักผ่อนตามที่ต่างๆ หรือในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ กลุ่ม
ชาติพันธุ์ไทยเขมรจะมีการบอกกล่าว ด้วยการจุดธูป เทียน ดอกไม้ เพื่อขอความปลอดภัย ความเจริญงอกงาม
ความอุดมสมบูรณ์และความประสพโชคผลเป็นต้น โดยวัฒนธรรมชาวไทยเขมรนี้จะมีการบอกกล่าวอยู่
ตลอดเวลาเมื่อยามที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ก็ตามนี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ชนกลุ่มนี้ได้ให้ความนับถือ เชื่อถือ และยังมี
การปฏิบัติเช่นนี้อยู่ในปัจจุบันนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ประทีป แชรรัมย์. (2535). **พิธีกรรมมรดกของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเขมร : ศึกษากรณีบ้านตะโกราย**
ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาวีระ สุขแสง. (2550). **มะมืต : พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มคนพูดภาษาเขมรถิ่นอำเภอ**
กระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการกองตำรา. (2527). **มหาภูมิราชนิเวศน์, ผู้แปล, พระอัมมปัทมฐกถาแปลภาค 6.** พิมพ์ครั้งที่
10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาภูมิราชนิเวศน์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2542). **โครงการวิจัยภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย.สถาบันวิจัย**
ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร สุขธรรณ. (2553). **ประวัติศาสตร์ถิ่นเมืองสุรินทร์.** พิมพ์ครั้งที่ 1, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ :
โรงพิมพ์ ส. พันธุ์เพ็ญ.

ยโสธรรา ศิริภาพระภากร. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทพบริบาลแห่ง
ชนเผ่ากับกลุ่มชาวไทยกวย อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์.” วารสารวณัฏมองแหกรพุทธศาสตร
ปริทรรศน์. 4(2)

อมรา พงศาพิชญ์. (2541). วัฒนธรรมศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมนุษยวิทยา.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

